

Hebreu-ò Tyyriti judeu ityhydỹdu mahãdu-ò

¹ Juhuu Deuxu inytybyreny-ò rarybemy raremyhỹ. Deuxu rybe-ò ijohonadu-di tamy rarybere. Tule sōwemy aōna aōna wixira wixira rarybere tamy.

² Tahe ikonana wiji txuu inydeereny tariòre diteònykemy rarybera. Tii rarybere tybyderòwymy. Iriòre tahe ibutumy aōna aōna wedu rare. Deuxu iriòre kia rarekemy rarybere. Tii tule juhuu bede widỹdu rare.

³ Tii Deuxu loosòna tỹnydỹdumy ratxireri. Deuxu wesehyymy ihỹmyhỹre. Iriòre, taryberuru-di, ibutumy aōna aōna rimymy roimyhỹre. Iny òrarunareny riixãwididỹny my rahudi, biu-ki Iòlò Deuxu ruruna weribi ronyre.

⁴ Iriòre ranire niwihikỹmy. Tii dori ýjuratyre awityhyre.

⁵ Tiu heka ýjuò-ò rarybeòhyymyhỹre: –Kai wariòre tate. Bohyymy wiji wãhãre. Ijõ ritidỹỹmy rỹire, kawesemy: –Jiarỹ tybymy ararekre. Tii wariòremy rarekre. (Kia tahe ýju-ò tii rarybeòhyymyhỹre.)

⁶ Iriòredela kabede-ki reareu ixityre ijõmy rarybere: –Ibutumy Deuxu ýju tuu reàlakemy.

⁷ Ýjumy tahe kawesemy Deuxu rarybere: – Jiarỹ ýjuboho tahe yhy ele elewesemy retxienyre, wadeòduboho heòtyloosòwesemy retxienyre.

⁸ Tahe tariòremy kawese rarybere: –Wariòre, Deuxulemy atxiteri. Kai ibutumy inyiòlòhyyemy rare. Aruru tuedeõna debòna dire. Wiwesemy nonana-di ibutu-ò atximahâte, òbitimy.

⁹ Òbitinaluummy kai atximahâte òraruna deramy tahe atximahâte. Tai tahe Deuxu, aDeuxu amahãdu ratyire awimy teleta adee riwahinyre deysana.

¹⁰ Ijõmy Deuxu rarybere tariòremy: –Kai Wanyrỹ juhoo bede widỹỹdu tate. Bede ibutumy tewinyte. Tule biuludu aõmydỹỹnana tewinyte.

¹¹ Kia bede aõmydỹỹnana ludu ibutumy rexi-hukemy. Kai tahe tiu atuedeõna. Iwese uwòhi retybyre wese, kia aõna aõna retybyke.

¹² Tule wesirahana rawerasemy roimyhỹre wese ibutu tyy retybymyhỹre, rawitxi-radỹỹmyhỹre. Kai tahe ixiwesehyy ahâte. Abede dỹỹnana tahe tiu itueõtyhy.

¹³ Ýjuõ-ò Deuxu tiu rarybeõmyhỹre: –Bodonyke waruruna weribi. Aòludu mahãdu ako-txi resemyhỹkemy. Eòdumy rarekemy. Kiamy tahe tariòre-ò rarybere.

¹⁴ Ibutumy ýju mahãdu Deuxu deòdu rare tyytyby wesemy rare. Deuxu diteõnyde ityhydỹỹdu mahãdu wiòhedỹỹmy tule ibutumy biu-ò hedu mahãdu wiòhedỹỹmy.

2

¹ Tai tahe, waseriòreboho, ityhyna rybe-ò roko-holarenyreki, tamy tahe rikimyrenykre rikityhynyrenykre. Tai tahe iribi tiu ròkòirenyõtyhy.

2 Ibutumy ÿju rybe inatyhymy raremyhÿ. Ibutu òrarudu rimyre aõhõkÿmydÿÿnana-ò irybe riywinyõreki.

3 Kia inatyhy rare. Tarasana rybe wityhy-ò rokoholarenyõreki, timybo inyboho rikiòlònyrenyke. Kia rybe wityhy Wanyrÿ Jesusile juhUU inydeereny relyyre. Idi tahe, ijohonadu mahãdu tuu rarybere tule.

4 Deuxu irybe myna rotÿÿnyre, ròbedeòbydÿÿnyre tai ròbedeòtiidÿÿnyrenymy tai Deuxu ruru ritÿÿnyre. Tule Deuxu Tatytybytyhy iaõwidÿÿnamy ixideewimy inymy riubÿtÿÿnyre.

5 ÿju-dee aõkõ bede riwahinyre-kia iòlòmÿ rarekremÿ. Jesusi-ò kia riwahinyre.

6 JuhUU inyõ rybe txiõdÿÿnamy rarybere: — Ritina-ki kia rybe roimyhÿre: —Aõbo heka hãbu tyhy riòre rare? Tii aõ aõkõ rare.

7 Ijõ bededÿÿnanaõ Deuxu riòre ÿju-ribi tyhymy aõkõ ihÿre.

8 Tahe wiji wowydyna tamy rawahire iwese iòlò dee iny riwahinyre wese, tamy rawahire. Tule ibutu wedumy rarekemy. Iny ruereny dee ibutu ihõrõ aõkõ òsana rare. Ibutu rurudu wese aõkõ iny ruereny-ki rÿire.

9 Tahe inyboho Jesusimÿ robirenyre. Tiile tuu ihÿre. Urihimyò bede aõmydÿÿnana bedeu ÿju-ribi tyhymy aõkõ Deuxu tii relere aõhõkÿmy dÿÿnana rimykreÿ. Tahe rurure. Rubu riurihire iny-deròwyrenymy. Tai tahe rataana raheto wesena Deuxu tamy riwahinyre deàlana-wana.

10 Deuxu riwinyre ibutu aõna aõna ixidee. Tii kõkeki, bede ihoõhyimÿ roiike. Tii ityhydÿÿdu

mahãdu ridymyhÿre taloosònasy-ò, taijoimy. Tai tahe Jesuisi aõhõkÿmy rotÿÿnyre Deuxudeewireki. Tarasana wydydumy heka wityhymy Deuxu deledede aõhõkÿmy rotÿÿnyreki, tai awityhymy ròhònkykemy tarasadudikemy.

11 Òbiti widÿÿdu tahe òbitina mahãdu-wana wimahãdu wese roire. Wiwanale sohoji tybyribile doidenyde. Tai tahe raixÿruõlemy Jesuisi seriòremy rininire.

12 Ritina-ki rarybere: —Ani aritÿÿnykre waseriòreboho-ò. Dohodÿÿna heto-ki àlanawiu-di adee ariwiunykre.

13 Ijõ Ritidÿÿna-ki rarybere: Tii arityhyny-hyykre. Ijõ: Kakile wahe watrixeri, tule roire wariòre Deuxu diwawahinyde.

14 Iwese ibutumy inyumy wiwesele roire wese, tule Jesuisi umyõ rimyre, inyumy wesele, tai inywesemy rurukremy. Tai tahe rubu dinodumy rahaananyre, Diabo wahe.

15 Kia rubu mahãdu lau ruberumyhÿre mahãdu, ibrebu iribi ritare. Kia mahãdu dori rububrebu deòduhyumy ihÿrenyre.

16 Ýju aõkõ ritakemy namyhÿde, Abraõ riòre riòre ritakemy namyhÿde. Tahe wiji tule ihÿre.

17 Iseriòre wese hyumy roirekemy ihÿrenyre. Tii dori Deuxu Xiwena widÿÿdumy rarekemy inydeereny tai ruxetòena wahidÿÿdu òbiti tii ihÿre. Ibutumy iny òraru òwydÿÿnamy rÿimyhÿkemy.

18 Ibutumy ixiradÿÿna mahãdu tii riwiòhenanymymyhÿre, ibutumy ixirana-di aõhõkÿmy rotÿÿnymyhÿreki.

3

¹ Tai tahe, waityhydỹdu seriòreboho, boholatyhyke Jesuisi rybe-ò: —Kaiboho dori tule bimybennykemy biu bede aõmysỹdỹna. Jesuisi iny ityhydỹna Xiwena wahidỹdu wedu tyhy rare tule inatyhyna deòdỹna tyhy tii rare.

² Deuxu tii riwinyre Xiwena wahidỹdu wedumy. Tai tahe tii òbitimy riywinyre Moisesi riywinyre wese Deuxu sỹmahãduy-ki raaõmysỹdỹnynmyhỹreu.

³ Jesuisi-ò tahe sõwemy wowydyna rawahikremy. Moisesi wowydyna ratyre rawowydynanykemy. Hetowidỹdu iny riwowydynmyhỹre, heteratyremy.

⁴ Ibutuheto iwidỹdu dire. Ibutu widyydu tahe Deuxu rare.

⁵ Moisesi Deuxu heto-ki òbitimy rybe riywinymyhỹre teòdu aõmysỹdỹnanamy. Tai tahe teòsidỹna ririre ijesenareki. Deuxu rybe tỹnydỹdu tahe Moisesi rare.

⁶ Kristu tahe Deuxu sỹmahãdu wedu rare Deuxu riòre rareki. Inyboho Inynyrỹreny-ò ròkòtyhydỹrenykeki tuu rokoirekre. Tai iny brebutererenymy iny raròsònareny inatyhymy rakatximyhỹrenykeki tahe Deuxu ijoi inyboho roire.

⁷ Kiawesemy tahe Deuxu Tyytybytyhymy narybede: —Wiji tahe tamy boholabenyke aworeny iòlududỹrenyõmy.

⁸ Judeu mahãdu wesemy aõkõ boibeke, tybyboho wesemy aõkõ wahe boibeke. Tiiboho dori tamy raujõmomyhỹre bedero-ki Deuxu riurihirenyreu.

9 Deuxu rarybere: –Aõbede wiwihikỹ rewinyre hãre, alabiereny riwaitxenanyrenyre tamyreny watzireri iny inatxiwaitue beòramy aõbedewiwihikỹ riraòmyhỹre.

10 Tahe Deuxu rarybere: –Waky reamy tamy wãhãre. Tiu heka wawana ratxiõhyymyhỹre ryòbiti tamy retỹnynyre hãrele. Tawo-ki teòsahyymy ratximyhỹre.

11 Deuxu rarybere: Waky reatyhymy tai tahe ixidee resere, inatyhymy rarybere: –Tiu tiiboho elehyna bede-ò ralòõtyhy.

12 Bexiijebenymy waseriòreboho uritere awo-ò ròtedỹõmy raykyitxỹtena. Kia òraru-ki aDeuxutyhy-ribi irehemy bexilòhòrarienyheny aDeuxu tyhy dori irumy ratximyhỹre. Tii inatyhy rare.

13 Txuõ txuõlemy wii biòbitinybenyke. Òraruna dori itxenadỹỹdu nihikỹ rare. Tai tahe wiji kiamy botỹỹnybenyke.

14 Deuxu rikityhynyrenyhyymy rakatxirenyke. Irybe rikiywinyrenykemy rakatxirenyke iwese juhu rityhynyrenyra wese. Kia wesekeki, Kristu leinamy rakatximyhỹrenyke.

15 Kiawesemy tahe Deuxu Tyytybytyhymy narybede: –Wiji tahe tamy boholabenyke aworeny iòlududỹỹrenyõmy. Iwese ihetxiu mahãdu riwinyre wese aõkõ boibebenyke.

16 Timahãdubohe roholare Deuxu rybe-ò iribi tahe wimy raòludure. Kowa Egito bede-ribi doimyhỹde mahãdu roire. Moisesi tamahãdu-wana doimyhỹde.

17 Mobohe Deuxu kyaradỹỹdure 40 wyra sõwe. Kia mahãdule bederahykile rexihure

raòrarunyreki.

¹⁸ Moòbo Deuxu rarybere taelehyna bede-ò ralòòtyhymy? Rybe ywisidỹỹdukõdu mahãdu-ò rarybere.

¹⁹ Inyboho tuu rieryrenyre. Rirònyrenyõremy rityhynyõrenyeki.

4

¹ Deuxu juhoo rarybere: –Inyõ taelehynabede-ò ralokremy. Inatyhymy heka aõmybo rarybere rỹire. Inyõ òsana kaibohoõ tamy rehemynyõtyhy rityhynyõmyhỹrenyeki. Tai tahe bexityhynymyhỹbenyke kia-ò.

² Inydeereny tahe Rybewihikỹ tỹmyra ròhònymy roimyhỹre, iwese Moisesi mahãdu-ò ròhònnyre wese. Tamyreny tahe awityhymy aõkõ tamy ròhõtinyinmyhỹre rityhynyõhyymyhỹreki.

³ Deuxu tyhydỹỹdu mahãdu ralòke taelehyna bede-ò. Deuxu dori rarybere: –Jiarỹ inatyhymy anarybede. Iny rityhynymyhỹrele tamy ralokre. Deuxu kiamy rarybere: –Taelehynabede tamy rewinyre xiery juhoo bededỹỹnana rewinyre roireu.

⁴ Inyboho rierymyhỹrenyre tii riraòmmyhỹremy Ritidỹỹna roireki: –Deuxu taelehyna-ki ele rihynyre debòinatxitxu bededỹỹnanamy. Taaõmysỹdỹỹna ibutumy rahure aõbo riwinykemy idi raremyhỹ riwinyre.

⁵ Ijõ rybe tule kia-wana roire: –Tiu ralòòtyhy waelehyna bede-ò.

⁶ Tuu heka Deuxu rarybere inatyhy raremy. Ijõ mahãduõ ralòmmyhỹre Ijõ mahãduõ ralòrenykre.

Moisesi mahãdu tahe ralòõre Deuxu rybe riy-winyõreki.

⁷ Wiji bededỹnanamy heka Deuxu rarybereri. Kia rybe rare iwese Davi rarybere wese: —Wiji tamy boholabenykeu, aworeny iòlududỹrenyõmy.

⁸ Josue ridyre Moisesi mahãdu Suwitxiraõ-ò. Kasu tahe kabede aõkõ rare Deuxu elehyna bede. Deuxu idihyy tuu rarybemy ihỹre. Wijina rõtèna bededỹnanamy Deuxu rarybemyhỹre.

⁹ Tai tahe Deuxu mahãdu dee elehynasu bede roimyhỹre. Deuxu elehynatxu wese heka rare, iwese Deuxu debò inatxitxu-di rexielehynyre wese.

¹⁰ Iwese Deuxu raelehynanyre wese raelehynanyre inyboho taaõmysỹdỹna-ribi, inyboho rukururenykreu.

¹¹ Awityhymy rokoireke tamy rikirõnyrenykemy tule. Rekeixijerenyke. Deuxu rybe rikiywinyõrenykeki iwese judeu mahãdu wese rikirõnyrenyõtyhy.

¹² Ibutumy Deuxu inydeereny rarybere iruru dire. Iwese mayrehe wiòtxureemy rỹrira wese Deuxu rybe rare. Inyrayky wydyna riòròmihỹre, õhõtì wydyna-wana. Mayrehe rayky riraynymyhỹre aõmybo inyrayky Deuxu ibutumy rierykemy.

¹³ Ibutumy Deuxu rierymyhỹre inyraykyreny. Iny Deuxureny irumy ihỹre. Ibutumy aõna aõna tamy itỹnyhỹkỹle rare. Aõ heka iwasi aõkõ tamy rare. Ikonanau ilau ibutumy aõhebo iny rotỹnyrenyrenyke.

¹⁴ Jesuisi Deuxu riòre iny xiwenadỹdu tyhy rare. Tii rare biu-ò iny wiòhedỹmy. Tai tii rikity-

hynyrenyhyymyhÿke.

¹⁵ Tii iny aõkõnareny rierymyhÿre; ixiradÿÿna rierymyhÿre tai iny riruxetõenyre. Tii kabede-ki tiu heka raðrarunyõhyyre, ixiradÿÿna hãrele.

¹⁶ Tai tahe rekexiterenymy rekexitõenyrenyke iny iòlõreny rynana-ò. Tai tahe ruxetõena sõwemy inydeereny kidiwahinykre. Bedeòbyna kidiõkre tuu rokorurenykreu.

5

¹ Hãbuõ Deuxu rimyre xiwena widÿÿdu mahãdu wedumy rarekemy. Tii ibutu iny deròwmy Deuxu-ò rybedumy raremyhÿ. Tii iny uriõnosõna Deuxu-ò riwahinyre. Tule òraruna brò-ki xiwena tamy riwahinyre.

² Tii dori hãbu rare tamahãdureny-ò dori ywina-di ixi-ki ratxireri iòrarureny rierymyhÿreki. Imahãduõ ibedeeryõre ijõ tahe reõsamyhÿre tiemy aõna aõna bina riwinyhyymyhÿre.

³ Tai tahe xiwena riwahinyhyymyhÿre tamahãdu òraru-ki tule ixiòraru-ki.

⁴ Inyõ ixideewimy aõkõ xiwenawidÿÿdumy raremyhÿ Deuxudeewi xiery tahe tuu rareke. Deuxu tamy rarybemyhÿrekile tahe tuu rÿike. Iwese Araõ-ò Deuxu rarybere tuu rarekemy.

⁵ Tahe Kristu tule reximyõhyyre xiwena widÿÿdu wedumy rarekemy Deuxu tuu rimymy rarybere: —Kai wariõre tate wijile kai inihe anatara.

⁶ Ijõ ritina-ki ijõ rÿire: —Kai xiwena wahidÿÿdu atximahãte urenana. Xideki xiwena wahidÿÿdu wesemy atximahãte.

⁷ Jesuisi kaki raremyhÿu hãbu wesemy iruberytynymy rexitõenymy reàlãmehÿre. Rahinymy ri-

ajuamy Deuxu-ò rarybere. Tii heka Deuxu rityhynyre tai tamy roholare.

⁸ Deuxu riòre heka tii rarehãrele tahe aõhõkỹmy rotỹỹnymyhỹre. Tai tahe rðeryre rybe ywidỹỹmy.

⁹ Tii heka raðbitinytyhyre. Tai tarasana widỹỹdu rỹimyhỹre iywidỹỹdu ityhydỹỹdu mahãdu dee.

¹⁰ Deuxu dori tii rimyre xiwena wahidỹỹdu wedu rỹirakremy Xideki wesemy.

¹¹ Sõwemy tuu adee ararybekemy watzireri. Urile adee isirare ierysyna, teeryõhyymy taholamahãte.

¹² Kaiboho ihetxiu tetyhynytenyte. Tahe inyõ bibedeerynybenyke. Ihãre tahe teerynanyõhyymahãte. Ihyymy texiðkesedỹỹnyta tai tahe inyõ anaerynanykemy adi ratxireri timybo ityhydỹỹdu-ki tatemahãmy. Juhuu erydỹỹna wahe.

¹³ Tohouã howýtòdu weselemy atximahãtenyte, ityhydỹỹdu aõmydỹỹnana teerytyhyõmahãtenyteki, rybeerysydu òbiti aõkõ atximahãtenyteki. Kaiboho taumynyõmahãtenyte iwese ityhydỹỹdu mahãdu rỹirawesekemy.

¹⁴ Deuxu erysynatyhy inyummy rỹsỹna wesemy roire. Aõbinahakỹ aõwihikỹ erysyduòle kia rỹsỹna roire, tiiboho dori rierymyhỹre aõbo awire aõbo ibinare, tuu rotỹỹnyrenyre aõbo awireki.

6

¹ Tikiemy juhuu Kristu rybetyhynamy araerynanymahãre. Rekexitõmonyrenyke. Iwixira erysyna rikieryrenyky. Tai tahe rakaumynyrenyke ityhydỹỹdu tyhymy ityhydỹỹdu rurudỹỹna-di. Inyõ rarybemyhỹre. Iny

raòbitinomy ratxike xiery iny ratakemy ihÿre. Kia aõmydÿÿnana reerydÿÿnanyõkre tahe. Iny rityhynomyhÿkekile iny ratake.

² Ratischebenamy heka anaerynanyõkre, tule debòlidisinamy, tule rubu-ribi ixixanamy, tule bede konana ritxuakre txумы ibutумы heka tuu ararybeõkre. Tii heka juhUU erydÿÿna rare. Kaiboho dori teerytenyte.

³ Wanyrÿ dee wikeki tahe iwitzira erysyna heka ariwiuronykre.

⁴⁻⁶ Inyõ biu-ribi loosõna wãhidÿÿna riurihimy ritakeki. Deuxu Tyytybytyhy aõmydÿÿnamy ijõ ritake wana, Deuxu rybe riurihike wana, kowa bede wihikÿ ruru rieryke wana. Tii ibutukeki tahe Deuxu-ribi tahewo-ò dòòsede inatyhyna ririre. Isiratyhyhyyre ixityre ròte taõraruna Deuxu-ò re-lyyõtyhy. Tii dori Deuxu riõre ixityre itxeònihikÿ-ki ritidire, inyru-ò ritidire ibinamy rarybemyhÿre.

⁷ Biu heka suõ risebenomyhÿre. Òwòruty iribi ritxuhudÿÿnomyhÿre tòbòròdÿÿdu-ò. Aõratybo raratynykeki tahe Deuxu bedeòbydÿÿna kia rare.

⁸ Tahe edeweweju kidiwahinykeki, awiõre heka inydee kia sumy ibinamy rarybere. Urile roomyhÿre. Kia suu tahe iny ityhyna ririre mahãdu wese rare.

⁹ Kiawese jiarÿ urile rarybereri. Ihãrele tuu aõkõ umyreny rahõtinyreri. Inatyhymy rahotinyreri kaiboho aõ òbiti tewinymahãtenytemy. Iwese tarasana mahãdu wesekemy kaiboho ahãtenyte.

¹⁰ Deuxu dori òbitityhy rare. Kaiboho tamy taaõmysÿdÿÿnihikÿmahãtenyte tai aribireny tõhõti rosaõtyhy. Iwese Deuxu-ò aluunareny teteòsinyta

wese ityhydỹdu seriòre tewiòhenanytenyteki ihãre tadiwiòhenanymahãte.

11 Wiluu hyymy boibeke bedede dỹnana konana-ò. Tuu raruhyymahãre. Tule iny raròsònareny-di mohõtinybenyke.

12 Tai tahe ityhydỹdu aõmydỹna irisirenyõmy boibeke. Òbiti widỹdu iele ele aõkõ rare. Ritihynyre Deuxu wahisidỹna ritakremy iwese Deuxu rarybereki. Kaiboho òbiti widỹdu mahãdu wesemy ahãbenyke.

13 Deuxu Abraõ-ò rarybereu, inatyhymy ixideele rarybere. Inyõ dori Deuxu ratyremy ratxiõmyhỹre.

14 Kawesemy rarybere. Deuxu tiemy ixirybe riwinyhyymyhỹre Inatyhymy anabedeòbynykre, idi anaixijuradỹnykremy tai ariokoreõ rasõwekremy.

15 Tahe Abraõ riraòmyhỹre, raeleeleõmy. Idi Deuxu tarybe myna rotỹnyre.

16 Inatyhymy aõmy inyõ rexirybenykreu aõmy rarybekre. Kai tahe aõ ijyy riixãwididỹnymyhỹre.

17 Deuxu tule ixidee rexirybedỹnyre inatyhy rybe-di. Tai rybe tarasadu mahãdu rierymyhỹre Deuxu rawitxiranyõtyhy.

18 Inatxi aõmydỹnana iny rierylene. Deuxu rarybere-wana tiu raruiõtyhy. Tai tahe inyboho inyaròsònareny rimymyhỹre. Iny ixiwòtena-ò ralòmmyhỹre tarasana-ò ralòmmyhỹre wese.

19 Inywo-ki inyrayky wiòhedỹdu ijõdire hãwòjurasara rimymyhỹre wese iny roire Jesuisi koludu wesemy inydeereny ralòmmyhỹre wesirahana webòrò-ribi, Deuxusỹ wahe.

20 Jesuisi juhoo ralore tai. Tai tahe Jesuisi

Xiwena wahidỹỹdu wedu rỹihyykemy Jesuisi tahe Xideki axi weseõ xiwena wahidỹỹdure.

7

¹ Xideki tahe Salẽ hãwã iòlò rare. Deuxu Tyhydỹỹdu Xiwe wedu rare. Abraõ heka aõbina ritara. Xideki ròhònnyre itxi reakemy, tahe ribedeòbyrybedỹỹnyre.

² Tai Abraõ tamy riwahinyre ibutu aõbina aõmydỹỹna-ribi, debòwiò-ribi sohoji riwahinyre, Xidekini tahe òbiti Iòlò rare iwitxira rybe-ki. Salẽ hãwã Iòlò tahe ywina nodu rare iwitxira rybe-ki.

³ Tybyõre, iseõre, isỹõre. Tii heka itxu ròhònnyõhyyre tule bedekonanaõhyyre. Tii heka Deuxu riõre weselemy ihỹre. Tii Xiwena wahidỹỹdu urenana ratxihyymyhỹre.

⁴ Kaiboho mohõtinybenyke timybo tii aõnityhymy raremyhỹdi. Abraõ inytybyreny tamy diwahinyde: debòwiò aõmydỹỹna-ribi sohoji tamy riõre. Iòlò taòludu aõbina aõbina aõmydỹỹna-ribi tamy riõre.

⁵ Xiwena wahidỹỹdu mahãdu Levi sỹriõre mahãdu-ribi doidenyde. Tamy bede ywina riywinymy riteònnyre debòwiò-ribi sohojina ritakemy iny-ribi. Taijoityhy-ribi. Tiiboho dori Abraõ sỹjjoiluduõ tule roire.

⁶ Xideki tahe Levi sỹjjoiludu aõkõ rare. Ihãrele tahe Abraõ tamy debòwiò-ribi sohojina riwahinyre. Xideki tahe bedeòby rybe-di heka Abraõ rirybedỹỹnyre. Abraõ juhUU ityhydỹỹdu rare Deuxu dori tamy ityhyna rybe riwahinyre. Xideki tahe ityhytyhy rare. Aõhe inatyhy?

7 Bedeòbymy rybedỹỹdu aõnityhy rare. Moòbo rarybemyhỹre ratyre aõnityhy rare. Ibutumy kia rierymyhỹre.

8 Levi xiwedỹỹdu mahãdu hãbumy ituerenyre. Xideki tahe ruruõhyy ihỹre. Kia ritina-ki roimyhỹre.

9 Levi debòwiò-ribi sohojina tarasadu rare. Ihãrele tahe Abraõ teròwymy debòwiò-ribi sohojina riwahinyre.

10 Levi dori natibienyõde, ihãre Abraõ-ki ratximyhỹ iu witxi Xideki-wana witxi reareu.

11 Bede ywina rybe xiwedỹỹdu mahãdu-wana iny rataõtyhy. Tai tahe iwitxira xiwe wahidỹỹdu inyboho riijemãhãrenyre. Araõ ijoi ribi aõkõ nade, Xideki nade wese tahe Kristu nade.

12 Xiwena aõmydỹỹnana rawitxirakeki, tule rybe bede ywina rawitxirake.

13-14 Inynyrỹ tahe Levi xiwewahidỹỹdu mahãdu-ribi aõkõ nade. Tii Juda mahãdu-ribi nade. Tiibohe heka tiu xiwewahidỹỹdu mahãdu-ki riwiòhedỹỹõhyymyhỹre. Moisesi dori tamy kia aõmysỹdỹỹna riwahinyõre.

15 Kristu iwitxira xiwewahidỹỹduõ ròhònyre Xideki wesemy raremyhỹ. Tuu heka teerytenyte.

16 Tii heka bede ywina rarybere wesemy aõkõ nade. Tahe iwitxi rare. Tii umy witxira tuedeõna-di nade. Kia ruru òraru-ki nade.

17 Rybe riti-ki rỹire, Kristumy rarybereu: Kai xiwewahidỹỹdu mahãduõ tate Xideki wesenamy ahãte.

18 Aõmydỹỹna tyby rawitxiradỹỹre awimy aõkõ dori rare. Irurudimy aõkõre dori rỹire tarasana wiòhedỹỹmy aõkõ.

19 Kia iny riòbitidỹnyre aõkõ. Wiji tahe raròsòna wihikỹ ròhònnyre inydeereny Kristu dori Deuxu-ò inatyhymy iny ridymyhỹre.

20-21 Deuxu rexirybedỹnyre inatyhymy Kristu xiwena wahidỹdumy rarekemy. Tahe iwitxira xiwenadỹdumy aõkõ kiawese narybede. Kristu-ò tahe Deuxu rarybere: —Deuxu rexirybedỹnyre. Tiu rawitxiranyõtyhy arybe. Kai xiwena wahidỹdu atximahâte urenana.

22 Tai tahe Jesuisi riòludunyre wijina aõmydỹnana tỹmyra.

23 Xiwedu sõwekemy idi rõhõtinyinmyhỹre, ijõ rurumyhỹreki. Ijõ tahe teròwmy ralòmyhỹre.

24 Jesuisi tahe xiwena wahidỹdu mahāduy-ribi ròhònnyõtyhy. Kristu tahe aõu aõu ratxihyymy rarekre. Tai ixiwe òlòdỹnyamy aõu aõu iweselemy rarekre. Ijõ-ò tiu raõtyhy.

25 Tai tahe moõ Deuxu-ò Kristu-di kanakeki, tii tahe Jesuisi ritalekemy ratximyhỹre. Tii dori Deuxu-ò inydeereny rexitòenyhyymyhỹre.

26 Tii dori iny deròwmy rarehyymy rareke Deuxu sỹdee. Jesuisi biu-ki rononymyhỹre Deuxu-wana. Sỹwihikỹ worana bedehesina-ki rononymyhỹre urenana. Tai tahe tii xiwenadỹdu wedumy inyboho rurumyhỹrenyre. Tii òbiti rare, tyrare, iòraruna-ki aõkõ, òrarudu mahādu-ribi hitximy.

27 Xiwena wedu txuõ txuõlemy xiwena diwinymyhỹde juhoo taòraru hetydỹnyamy riwinymyhỹre idi tahe ibutumy inyòraru hetydỹnyamy riwinyre. Jesuisi kia Xiwena wedu wesemy aõkõ ihỹre. Tii xiwena wahidỹdu

mahãdu-ribi lahitxi rare. Sohojihyy dori xiwenamy rexiwahinyre rubu-ò ikonana xiwena wahe. Tii txuõ txuõlemy aõ rubu xiwe wesemy riwahinyõre, iwese iwitxira xiwedỹỹdu riwahinyre wese. Juhuu taòraruna òraru-ki raxiwenyre idi iny òraruna òraru-ki raxiwenyre.

²⁸ Bede ywina hãbule ritidire xiwena wedukremy. Hãbu tahe iruruõre idi tahe sohoji rybeõtyhy bede ywina hewomy nade. Kia tahe Deuxu riòrele tuu risỹnyre, tii òbitityhyreki.

8

¹⁻² Kiamy heka jiarỹ rarybere. Kia awese iny xiwena wedu ijõdire. Iòlò tarynana-ki rononymhỹre. Jesuisi tahe Deuxu ruruna-ribi ronyre. Itho-di itxeredu tahe Jesuisi rare. Deuxusỹle iyrubudỹỹdu rare. Kia hãbu aõkõ riwinyre Deuxule riwinyre.

³ Kristu iheto raroowo-ki Deuxu deewina riwinyhỹre.

⁴ Kristu kabede-ki ratxikeki tii xiwena wahidỹỹduõmy aõkõ ratximyhỹke. Kabede ludu dori bede ywina rybe riritinymyhỹre wesemy riwinyhỹre.

⁵ Tiiboho biu aõmydỹỹnana wesemy urihimyõlemy aõna aõnamy rotynymyhỹrenyre. (Deuxu Moisesi-ò riteòsinyre aõwesemybo tealàna heto-ki raremyhỹ. Tai tahe Moisesi riwinykemy timybo riteòsinyre wesemy hãwãlò ratyy-ki riteòsinyre.)

⁶ Kristu tahe iwitxira aõmysỹdỹỹna iaõmysỹdỹỹnare. Bede òtiidỹỹna urenana heka Kristu aõmydỹỹnana ròimyhỹre bede ywina widỹỹdu aõmydỹỹnana ratyremy ihỹre. Kristu tahe

bede ywidỹỹna tỹmyra riwinyre Deuxu iny-wana heka widee rilorore. Deuxule rarybere tahe juhoo-ribi awityhyre irybe.

⁷ Juhoo bede ywidỹỹna awi aõkõ rare. Awikeki tahe ijõ tỹmyraõ rõhõnyõtyhy.

⁸ Deuxu dori ihetxina-ki tamy awimy aõkõ ihỹre. Kawesemy dori rarybere: –Txuõ kanakreu tahe, bede ywidỹỹna tỹmyra aritobinykremy Juda sỹmahãdu-wana judeu sỹmahãdu-wana.

⁹ Bede ywidỹỹna tỹmyra ihetxina-ribi iwitxira rarekere. Ihetxina retobinyre tybyreny-ò. Iu Egito-ribi retareu, retobinyre. Tiiboho bede ywidỹỹna tỹmyra-ò rieryõre. Tai riywinyõre bede ywidỹỹna.

¹⁰ Kiawese bede ywidỹỹna tỹmyra rarekre, Wanyrỹ Deuxu rarybere: –Wabede ywina iraykywydyna-di ariritinykre iwo-ò aritidikre wabede ywina. Jiarỹ iDeuxumy ararekre, tule tiiboho wasỹ ijoimy roirekre.

¹¹ Kia txuõ rahukredi tahe ibutumy riwaerykre tasõmo-wana, tanihikỹ-wana. Tiu wii riery-nanyõtyhy Wanyrỹ Deuxumy.

¹² Ruxetõena tamy ariwahinykre taòarutedenamy. Iòrarureny ibutumy wanohõti iribi rosakre.

¹³ Bede ywidỹỹna tỹmyramy Deuxu rarybereu, ihetxina retybyra raseruserunyra. Taita awiõra heka.

9

¹ Juhoo bede ywidỹỹna-ki bede rybe ritina rỹimyhỹre Deuxu-ò deàlana timybo

rawahinykemy. Tule r̃imy raremyh̃y tykyheto bederahy-ki.

² Iwo-ki inatxi rareamy r̃imyh̃y. Juhuu irareasana-ki Deuxu iòhònas̃y heka inire iwo-ki tahe ad̃ỹ loosòna r̃imyh̃y. Tule tii paõ brebuna deòtena òwòrubesetyre-ki r̃imyh̃y.

³ Tyky ijòtòbòna hewo ludu rareasa tahe Deuxu s̃yle inire. Òkòsy nihik̃y rihitxinyre ijõ-ribi. Tule tahe òwòruwod̃ỹõ r̃yire womati t̃yr̃ỹh̃k̃yle ihetyre. Iwo-ki tahe xiwena deòtena. Tai riwosinyr̃ỹre t̃yryre reakemy.

⁴ Òwòrud̃ỹrawo-ki tahe womati t̃yr̃ỹh̃k̃y butxi riòre ibòbese-di r̃yire, iro-ki ihina r̃yire mana ta irybereny-ki inire. Tule Araõ hoju r̃imyh̃y tai ruhunymy raremyh̃y. Tule bede ywid̃ỹna riti mana tyre-ki tai roimyh̃y.

⁵ Tule iratyy tyre-ki r̃imyh̃y ỹju ritxoo inatx-imy. Teubrordile tahe riwòmyh̃y. Òwòru wod̃ỹ ratòbòna tikibo Deuxu iny òraruna ri-ixãwid̃ỹnymyh̃y wahe. Tahe tuu r̃ybeõnyrenykre kia aõmyd̃ỹnana tai r̃yiremy.

⁶ Kia ibutumy rexihureu xiwena wahid̃ỹdu mahãdu ralòmyh̃y juhuu rareasanawo-ki taaõmys̃d̃ỹna tyhy widyymy.

⁷ Ihewoludu rareasana-ò iwedule ralòmyh̃y. Beòra beded̃ỹnana sohojimy sohojile tamy ralòmyh̃y. Iròdu riwymyh̃y ihãlubu ritxiwikemy xiwenamy. Taòraru-ò iny witxira òraru-ò tule. Inyòraru-ki tii mahãdu aõna aõnamy rot̃ỹnyrenyre rexieryenyõhyylemy, kiabro-ki.

⁸ Deuxu Tyytybytyhy kia ijyy-di iny ribedeerynymyh̃y. Juhuu tyky heto r̃yireu,

inybohoõ heka Deuxu iòlònasỹ-ò ralòõmyhỹre.

⁹ Kia heka wijina bedeerynare. Juhuu dori xiwena wixira wixira wahidỹỹna wixira wixira uriõno rare. Kia urile iwahidỹỹdu iwo irayky-wana riòbitinyõhyyre.

¹⁰ Juhuu ludu aõmydỹỹnana bede ywinale rare. Rawixirakekile tahe ròhònyke. Tii tahe rỹsỹna bede ywinamy rare, monatyhy bede ywinamy, aõna aõna surona bede ywinamy. Iny kia bede ywina ibutumy rityhynkemy rỹimyhỹre.

¹¹ Kristu dehemynydeu, iu tahe rawixiradỹỹre. Kristu Xiwena wahidỹỹdumy ratximyhỹre. Tai tahe ibutumy rawixiradỹỹmy roimyhỹre. Tii ralòmyhỹre tyyheto tỹmyra-ò. Itỹmyra tahe biu-ki rare. Kabede-ki aõkõ ihỹre; hãbu iwidỹỹdu aõkõ rare.

¹² Kristu ralore Deuxu Tyytyby sỹnawo-ò tahãlubu òrarukile ralore. Sohojihyyle ralore iny tarasanarenymy inydeereny riwahinykremy. Iròdu hãlubu-di aõkõ ralore, broreni riòre-di aõkõ, budoeni hãlubu aõkõ wahe tahãlubudile. Tai iny tarasanareny rimyhyyre.

¹³⁻¹⁴ Juhuu budòe broreni Oriòre hãlubu-di raxiwenanyrenyre. Broreni bryby riubỹtỹnyre iny tyre-ki iaõsusu-ribi rahòkemy. Juhuu xiwena iny taòraru-ribi risuhòkeki, iratyre tyhy Kristu hãlubu iny risuhòke. Tai iny raykybina bina ritamyhỹre tule inywo aõ aõkõ rare, ritamyhỹre. Idi tahe iny Deuxu irumy ratximyhỹre dee wimyri ki-winyrenykre. Tii òbitimy ihỹre iny dee rurureki.

¹⁵ Kristu tahe bede ywidỹỹna tỹmyra wedu rare. Tai tahe ibutumy bede ywidỹỹna tỹmyra mahãdu namyhỹde ibutumy aõmybo rarybere ritakemy.

Tii dori rurure iny òrarureny dire-ki ihetxiu bede ywina aõmydỹnana rỹimyhỹreu, tii rubu-ò rexiwahinyre. Tai inyboho òraruna-ribi rexitarenyre.

¹⁶ Inyõ rurumyhỹre-wana tii iny dee ritinaõ ririmyhỹre kia ritina rarybere: —Moòbo taaõna aõna riwahinyriryrikre. Iny rururemyhỹre xiery tahe, ritina awi rare.

¹⁷ Kia ritina aõ aõkõ rare iwidỹydu tyhy irumy ratxikeki, rubumy roimyhỹrele ritina aõ rare.

¹⁸ Tai tahe juhoo bede ywidỹyina ijõ hãlubu txiwixina dire.

¹⁹ Moisesi Deuxu bede ywina wahidỹy rahudi, tii bede ywina tyre ritxiwire, iny ratytyre riubỹtỹnyre budoeni hãlubu-di broreni riõre hãlubu-di bewana riurinyriryriubỹtỹnyre. Tule budòe siratykysò-di riubỹtỹnyre.

²⁰ Iu tahe tuu rarybere: —Kia bede ywidỹyina tỹmyra hãlubu rare. Deuxu wadee rarybere kai-boho bityhynykemy.

²¹ Tule tykyheto-ki hãlubu riubỹtỹnyre dealàna aõmydỹnana-ki

²² Bede ywina rybe ditỹnynyde ibutumy hãlubu-di risebenyryre, hãlubu txiwixina ihoõkeki òraruna rexihuõtyhy.

²³ Kabede aõmydỹnana biu aõmydỹnana wesele rare. Tai tahe Kristu tahãlubu-di kia ibutumy risuhore. Tai iratyry tyhymy ihỹre.

²⁴ Kristu heka templo hãbu widỹyina-ò ralòõre. Kia tahe inatyhy heto aõkõ rare. Biu-ò Kristu ralore Deuxuko-ki kia tahe isỹtyhy rare.

²⁵⁻²⁶ Tii sohojihyyle heka rare iny òrarureny rixãwididỹnykemy rubu-ò rexiwahinyre. Xiwena wedu wesemy aõkõ ralòre. Kia xiwena wedu aõu

aõu beòralemy hãlubu-di rara xiwemyhÿre. Kristu tahe sohoji hyyle rubu-ò rexiwahinyre.

²⁷⁻²⁸ Iny rurumyhÿre sohojihyylemy idi tahe Deuxu ywisidÿÿna hitxinatxu kanakre ibutu iny. Kristu rurure sohojile sõwemy iny òraru ixityre ri-atykemy. Inyõ tamy retehemy riraòmyhÿre wana, tamy ixityre kanakre òraru ixãwididÿÿnamy iny tarasanarenymy.

10

¹ Juhu bede ywina rybe urihimyòle iny ribedeerynyre Kristu aõmydÿÿnamy. Bede ywina itÿnytyhymy aõkõ iny dee roire aõmybo Kristu inydeereny riwinykre. Ubòròrna wesemy inydeereny dobehede bede ywina. Tai tahe tiu iny riòbitinyõtyhy xiwena-di reamyhÿre beòra ihyymy aõkõ.

² Aõkõkeki beòra beòrau idi reaõtyhy. Aõkõkeki sohojihyylemy xiwena riwinykre. Sohoji bede dÿÿnanadile iòrarureny rexihuke. Tahe aõkõre beòra ihyymy aõkõ xiwena-di reamyhÿre.

³ Tai tiiemy òraru-di hyy heka rõhõtinyinmyhÿre.

⁴ Broreni hãlubu, budoeni hãlubu òraruna rahuõtyhy.

⁵ Tai Kristu kabede-ò dehemynydeu, rarybere: —Deuxu, broreni hãlubu budòe hãlubu adee awimy aõkõ ihÿre. Tai tahe waumy teywinymy ahãte axiwenamy aroikremy.

⁶ Kai heka awimy tai tahaõhyte iròdu hãlubu xiwena-ki òraru tuedenamy.

⁷ Tahe jiarÿ rarybere: —Betehe inihe waumy rubu-ò rewahinyraò iwese ritidÿÿna

rybe roimyhÿre wesemy, adeewina ibutumy arityhynkre wahe.

⁸ Tai Kristu juhoo rarybere: –Deuxu, broreni hãlubu buddøe hãlubu adee awimy aõkõ ihÿre. Tai tahe waumy teywinymy ahãte axiwenamy aroikremy. Kai heka awimy tai tahaõhyyte iròdu hãlubu xiwena-ki òraru tuedenamy. Kia rarybere bedeywina rybe hãrele.

⁹ Tahe ixityre rarybere: –Deuxu kakile watxireri adeewimy ariwinykemy. Juhoo bitake xiwena ihewoludu ritidikemy, Kristu xiwena wahe.

¹⁰ Kristu rurure iny òraru-ki. Ixiwena sohojilemy rÿire tuhyy ramyhÿre Deuxu deewina wahe. Kabede ywidÿÿna tahe itÿmyra ihÿre. Tai tahe iny riòbitidÿÿny hyy rarekre.

¹¹ Xiwedÿÿdu txuõ txuõlemy rixiwenanymyhÿre. Tii tahe tiu inyòraruna ritaõtyhy.

¹² Jesuisi tahe sohojihyylemy òraru xiwena riwinyre. Iny òrarunareny riixãwidinymy rahudi Deuxu rurunawe-ribi ronyre, riwowydynymyhÿreki.

¹³ Tahe Kristu riraòmy rononymhÿre. Taòludu ruru iribi ritakemy tawarawo-ò Deuxu ritidikemy.

¹⁴ Jesuisi dori sohoji xiwehyy-di, iny riòbitidÿÿnyhyymyhÿre.

¹⁵ Deuxu Tyytybytyhy tule kiamy rarybere. Kiawese ritidÿÿna roire:

¹⁶ –Kiawese bede ywidÿÿna tÿmyra rarekre. Wanyrÿ Deuxu ijõmy rarybere: –Wabede ywina irayky wydyna-ki ariritinykre, aritidikre wabedeywina iwo-ò wahe.

17 –Idi ixityre rarybere: Ruxetòena tamy ari-wahinykre iòrarutuedenamy. Iòrarureny ibutumy wanohōti-ribi rosakre.

18 Òraru wanohōti-ribi rosareu, idi rehureu, tiu xiwena rỹiōtyhy tuu rahukemy.

19 Katahe, waseriòre, rekexiuwaresemy rikirònyrenykre Deuxusỹ-ò. Tamy rekex-itòenyrenykemy Jesuisi hālubu dejuxuna òraru-ki sohojile rikirònyrenykre.

20 Jesuisi dori rytỹmyra riraynyre Deuxu-ò we-sirahana yra-di ralòkemy. (Iwese xiwedỹỹdu wedu ralòmyhỹre wese, inyboho wiji ralorenyke.)

21 Tule iny xiwe wahidỹỹdu nihikỹ ijōdirenny Deuxu heto-ki.

22 Tai rikitehemynyrenykre inyraykytyhy ywinakemy inatyhynatyhymy òbitinatyhymy nohōtimy, rati betyhy ixāwina-di sebena-di inyumyrenny.

23 Inatyhyna rikiyrubunyrenyke in-yraròsònareny wahe. Aōbo Deuxu inydeereny riwahinykemy rikiraòrenyke. Tii dori inatyhy rare.

24 Tule widi rōkōhōtinyrenyke wiluurenymy rakatxirenykemy wiwiòhedỹỹmy rakatxirenyke.

25 Uritere ixihitxidỹỹōmy tamy beahyy rakatximahārenyke. Ijō dori dohodỹỹna-ò noderamy reamyhỹre kia awi aōkō rare. Inyō ryribi rexidòrarienyhỹkeki, tamy rakarybemyhỹrenyke kòdòòsekemy ixyby. Inynyrỹtxu dori iòhòmy resera. Tai tahe sōwemy ròkòteòsidỹỹnyhỹke.

26 Iribi inyboho inatyhyna ibutumy rieryrenymy rahudi, tahe kia hārele heka

òraruna-di rariamyhỹkeki, òraruna xiwena roiõmyhỹre inydeereny iny òraruna tarasana wahe.

²⁷ Kia-ribi tule brebu rỹimyhỹre Deuxu ywisidỹỹnatxu lau. Deuxu heòty ratyradyỹỹdu lau ruberumyhỹre. Kia Deuxu òludu rahukemy rỹimyhỹre.

²⁸ Ruxetòena-di aõkõ inyõ rurure Moisesi bedeywina riywinyõreki. Itxeredu inatxi ada inataõ-di aõbo raryberenykemy. Tai rirubunyre.

²⁹ Kia-di dori mohõtinybenyke. Inyõ Jesuisi rybe-di risinykeki, iratyremy ibinatyhymy rarekre tamy. Tii sòwetyhymy aõhõkỹmy rotỹỹnykre ibutu ratyre. Inyõ Deuxu Tyytybytyhy ruxetòena aõ aõkõmy idi rõhõtinyre ibinamy tuu rarybemyhỹre. Jesuisi hãlubu aõ aõkõmy idi rõhõtinyre ibinamy tuu rarybemyhỹre.

³⁰ Deuxu kia rarybere: –Txiòhe iny òwydỹỹdu jiarỹ rare. Inymy jiarỹle arexiòwynykre. Inyboho rierymyhỹrenyre kiamy rarybemyhỹre. Tii kiawese rare. Tule ijõmy rarybere: –Inynyrỹle taijoi-di ywisidỹỹna-di riywisidỹỹnykre.

³¹ Deuxu irumy rare. Tii brebuna-di tyhy rareke. Iu iny tamy ibinakeki, tii dori idi rehuke.

³² Juhuu Kristumy teerytenyeteu, awimy heka ahãtenyete. Kia-ribi õhõti losarenyõmy. Kristu òraru-ki aõhõkỹmy tatỹỹnytenyete. Ihãrele tahe Kristu-wana hyy toitemahã.

³³ Inyõ umyreny robireu, tai akireny rutz-uenyre, tule akireny òhòte itamadỹỹnyre. Ityhy-dỹỹdu seriòre mahãdu inyõ aõhõkỹmy risỹnyreu, kaiboho tewotòenytenyete.

³⁴ Inyõ ròtenawo-ò ridykeki tai

tewotòdenymahãtenyte. Inyõ ahõrõ-di rawasinyreu, urile teysate. Ahõrõ dori iratyre sõwemy rỹimyhỹre biubede-ki. Tai aõna aõna tiu rabinaõtyhy. Kia teerymahãtenyte.

³⁵ Uritere araròsòna-ribi awo xieresyõmy. Kai dori uriõno nihikỹ bitakre.

³⁶ Ywinihikỹ-di heka rokoireke Deuxudeewimy rikiwinyrenykemy. Tai aõwihikỹmybo Deuxu rarybere, rikitarenkyre.

³⁷ Ritinamy tahe rỹire: –Txiokre inihe. Urihimyò biraòke. Kia kanakre inatyhymy. Tii ra-roorehenyõtyhy.

³⁸ Waityhydỹỹdu mahãdu òbiti iruhyymy rỹirake, riwatyhynyreki. Inyõ tahe ròòsekeki tamy wadeysaõtyhy.

³⁹ Inyboho heka tahewo-ò òkòsedu aõkõ roire. Ityhydỹỹdu dori roire, iruhyymy nodu, biu-ò hena mahãdu wahe.

11

¹ Aõbohe ityhyna rare. Aõna aõnaõ iny inatyhymy riraòmyhỹreu, kia tahe ityhyna rare. Inatyhymy dori kanakre iny rierymyhỹre, iny tuu robiõlemy.

² Ihetxina mahãdu Deuxudeewimy tuu ihỹre, rityhynymyhỹreki.

³ Juhuu Deuxu aõna aõna bede bedemy riwinyre. Iny inatyhy hynale kia rierymahãrenyre. Deuxu lobixiõna-di ibutumy aõna aõna riwinyre. Idi tahe lobixinamy ròhõnyre iny itxerenarenymy. Deuxu rarybere. Tai tahe aõna aõna ritxienyre.

⁴ Taityhydỹỹna òraru-ki Abeli Xiweõ riwahinyre Deuxu-ò. Kaĩ xiwedỹỹna ratyre tamy riwahinyre.

Abeli rityhynyrekile riwahinyre, tai tahe Deuxu reysare, òbitimy rareki. Tai ixiwedỹña Deuxu riwyre. Abeli tahe rurure. Ihãrele, iwese tii ityhyna-di raremyhỹ wese rokoireke.

⁵ Enoi tatyhydỹña òraru-ki tiu ruruõhyyre. Enoi Deuxudeewimy riwinyre tuu Deuxu juhUU rarybere. Aõwesele iõmy reare. Deuxu ridymy reare.

⁶ Inyõ ityhynaõkeki, tiu Deuxudeewimy aõ iwidỹõna. Inyõ Deuxudee iòhòmy ratxikeki, tii rityhynymyhỹke inatyhymy Deuxu-wana ihỹre. Deuxu dori tamy rexideòsinykemy ratxireri.

⁷ Noe tule ityhyna dire. Tii hãwò nihikỹtyhy riwinyre. Aõhebo rotỹnykremy robiõhyyre. Ihãrele tahe Deuxu rybe rityhynyre. Tai tahe tasỹ mahãdu ritare rubu-ribi. Bedeludu mahãdu tahe rurure. Noe tahe Deuxu riòbitidỹnyre, ityhyna òraru-ki.

⁸ Abraõ tule Deuxu rityhynyre. Deuxu ijõ bede-ò diteònydeu, Abraõ irybe riywinyre, rare taijoi-wana. Deuxu tamy rarybere suõ tamy ri-hitxinykemy isỹmy. Tai Abraõ rexitare, rare ihãwã bede ierykõna-ò.

⁹ Ityhyna-di rasỹnyre kia bede-ki. Tyky heto-ki rahetonymyhỹre iwese ijõ bedeludu witxira mahãdu rahetonymyhỹre wese. Ibede rarehãrele tahe ihòròmy aõkõ ròhòtimyre idi tuu aõkõ rexinohòtimyre. Tariòre Ijai, Ijaò-wana rasỹnyre. Tamy tule Deuxu rarybere iwese tyby-ò narybede wesemy.

¹⁰ Abraõ tahe hãwãõ riraòmyhỹre. Deuxu widỹña hãwã biu ludu-ki. Kia hãwã Deuxu nohòti-ribi nyide. Kia hãwã dori tiu rabinamy rejuxunyõtyhy ihetotira kyhyna direki.

¹¹ Sara ityhyna dire. Tai ruru dire uladusemy

ronykemy ibeòra sòwera hãrele. Tii tahe rityhynyre tuu raryberemy.

¹² Sara iòhòmy irubu roire rasenadunyreki. Ihãrele tahe sòwemy rariòereriòrenyre. Iwese taina rudera wese, ÿnyra sòwewese.

¹³ Kia heka ibutumy rityhynymyhÿre. Idi tahe ituerenyre aõ heka rimyõre Deuxu rybe lidisinaõ. Ireheribile tuu robirenyre; reysarenyre. Tiiboho rarybemyhÿrenyre kabede ludu mahãdu aõkõ raremy, isÿreny mahãdu aõkõ raremy.

¹⁴ Tii heka rarunymyhÿre sÿwihikÿmy tai raerymyhÿre tuu rarybereki.

¹⁵ Tamy wikeki riòkeserenyra inihe tahe aõkõre, noderare.

¹⁶ Wiji tahe tii sÿwihikÿmy biu-ki rarunymyhÿre. Tii dori ijõ ratyre rare. Deuxu isÿ wihikÿ riwinyre tai tahe inyõ iDeuxurenymy rarybekeki, tai Deuxu tiu raixÿruõtyhy.

¹⁷ Deuxu Abraõ urihixina-di reareu riwahinyre Ijai xiwenamy. Tariòre sohoji riywinymy rÿire xiwenamy rurukremy. Tii Deuxu rybena-ki iriòre rarehãre.

¹⁸ Deuxu dori juhoo rarybere: –Ariòre Ijai ar-iokoretybmy rarekre.

¹⁹ Abraõ rieryre Deuxu iruru dire rubu-ribi ri-ixixadÿÿnyke, tii Deuxu rityhynyreki. Abraõ dori ròhõtinyre rawasenanyre. Ijai juhoo rubu-ribi ixixa wesemy reare, raumynyre.

²⁰ Iribi tahe Ijai tyhyna-di rarybere Ijaò dee, Ijau dee aõbo kabede-ò kanakremy aõwihikÿ wahe.

²¹ Iribi tahe tule Ijaò rarybere Jyje riòre dee, tariokoreboho-ò. Ityhyna-di rarybere. Ijaò

iòhòmy rubu-ò ihÿre, òwòru-ò reximomy rari-amyhÿre. Tahe òwòru-di rexilamadÿÿnomy rÿire rexitòenykemy Deuxu-ò, riwowydinyremy wahe.

²² Iribi tahe tule Jyje iòhòmy rubu-ò ihÿre. Tule ityhyna-di rarybere judeu ijoi Egito bederibi kòdòhònykemy. Tule tahe tarybe ririre titxibo itityby rÿikremy.

²³ Iribi tahe Moisesi reareu, tybyboho iseboho riwòrenyrene inataò ahādumy tatyhynareny-di ihÿrenyreny. Moisesi itohouā ruxerare. Iòlò rubudÿÿ bede ywina rybemy rarybere. Moisesi tyby-wana kia bede ywina rybe lau ruberuòhyyre.

²⁴ Moisesi raumynyreu, Faraò riorerioresy noderare tii tatyhydÿÿna òraru-ki.

²⁵ Tii heka tamywire Deuxu erydu mahādu-wana aòhòkÿmy rotÿÿnykre. Urihimyò òrarumy reòwarike derare heka rare.

²⁶ Moisesi, Egito bedeki aōna aōna wiwihikÿ rÿiramyhÿ derare. Iny tamy aōmy rarybehinamyhÿre. Tahe ibinamy rōhòtinyōmyhÿre. Kristu dori riraòmyhÿre, biu-ki uriōno idi rōhòtinymyhÿre.

²⁷ Moisesi Egito bederibi ròhònyre, ityhyna direki wahe. Ruberuòhyymy hÿre heka tii iòlò deburehekÿ lau. Iwese Deuxumy lobixiōnadu iko-txi robire wesemy, ròhònyre. Tii tahewo-ò ròòseòhyyre.

²⁸ Moisesi heka Deuxu rityhynyre. Tai tahe pascoa worana bedehesi riywinykemy beòra beòramy rarybere. Hālubu ijò-ò ritxiwire. Tai ŷju heka iny riòre delareny rirubunyòre. Egito riòre delareny rurure tai.

²⁹ Iwese surubu tyre-di reurore wesele judeu mahādu Ahobesò rawo-di reurore beòlemy. Iu Egito mahādu reuròkemy rareu, urile bee idi

raratòbòre. Kia riwinyrenyire ityhydỹỹnadireki.

³⁰ Ijeriò hãwã mana òtity nihikỹ resere judeu mahãdu rityhynyreki. Debò inatxi reurò txuummy hãwã rora-ki rariare tahe resere.

³¹ Raabe heka hãwyy uriuri ixidinodu rare, wenedena wahe. Tahe Deuxu tyhydỹỹdukõdu mahãdu rexihureu, Raabe ruruõre tatyhydỹỹna-ki. Bede-di itxeredu riwòreki.

³² Timybohe ijõmy ararybekre? Wasirare heka ibutumy tuu ararybekre, sõwerek. Kideõ ijo, Barake, Sansaõ, Ijete, Davi, Samueli, tule Deuxu rybemy rybedu mahãdu sõwere.

³³ Kaheka ibutumy riwinyre tyhyna-di. Ijõ iòlòhãwã-di rahỹỹnanyre. Òbitina riwinyrenyire. Ritarenyre aõmybo Deuxu rarybere. Leaõry dori rirarytxinyre.

³⁴ Rirõnyre heòtywo-txi ihãrele ruruõrenyre. Mayrehe rubudỹỹna-ribi rexitarenyre. Bina-ribi ixiby rarurunyrenyre. Ijõ aõbina-ki irurudityhymy ratximyhỹre. Tai sõwemy aõbinadu iribi rahenyre.

³⁵ Tasỹõ rubu-ribi riixixanyre hãwyyõ rityhynyreki. Ijõ mahãduõ aõhõkỹmy dỹỹnana-ki tamy reare. Ixitarasamy rõhõtinyõhyre aõhõkỹmy dỹỹnana-ribi. Tii dori umytuedeõna wihikỹ-di rubu-ribi rexidakredi rõhõtinyinmyhỹre.

³⁶ Ijõ ityhydỹỹduõ idi rybe jei jeina-ki ratximyhỹre. Tule tai òhòte rỹire reruti òhòte-di. Tule ijõ womati reroti-di rataataare, ihyummy idi rehure ròtenawo-ò.

³⁷ Ijõ mana-di riwere. Ijõ sehòtxi-di riwetyaòròre, wiere riatyre. Ijõ mayrehe-di rirubunyre. Ijõ ityhydỹỹdu-ò budoenity-di

watxinityy-di idi rexityynyre, rama risarenyre, aõhõkỹmy risỹnyny inyõ tõtxi ririõhyre. Ijõ heka aõbinalemy tamy reare.

³⁸ Kia ityhydỹỹdu mahãduõ ibutu iny ratyre Deuxu dee wire. Kabeledudu ityhydỹỹdukõdu mahãdu wese aõkõ tiiboho roire. Hãwãlòm, bederahymy, hãloom, kia ibutumy bede-di rari-amyhỹre iwese iny isỹkõmy rỹire wese.

³⁹ Ibutumy iribi rakaraykynyrenyke tiiboho dori inatyhynarenydireki. Tahe urile Deuxu rybe wahisidỹỹna ritaõmyhỹreny.

⁴⁰ Deuxu dori iny-ò riraõmyhỹre Kristu dehemynyna wahe. Ihewo-ribi tahe kia inydeereny riwahinykre, wiwanahyyle. Tai tahe idi awityhymy iny ibutumy ròhònykremy.

12

¹ Sõwere inydireny itxeredu. Iny robirenylemy rỹirerimy ihỹre. Tai tahe tako-ò rekekoamyhỹrenykre. Deuxu dori inydeereny riwahinyre. Òraru iutxiere inykireny rỹire. Tai tahe rikiatyrenyke òraru ibutumy inyboho dori rimymyhỹreny.

² Jesuisi-ò sohojile reketehemynyke. Tii dori inatyhydỹỹna deledỹỹdu rare tule inatyhydỹỹna konanadỹỹdu rare. Jesuisi deysana kanakredile rõhõtinyinmyhỹreny. Tai tahe rahõtinyinmyhỹre. Tai tahe aõhõkỹmy rotỹỹnyre, itxeò nihikỹ-ki rurure. Tai tahe ixỹru tamy reaõhy rurureu. Wiji tii ronymyhỹre Deuxu ryna ruruweribi-ki.

³ Jesuisi dee hãbu binahakỹ aõbinamy reare. Tahe rawobinarybenyõhyre. Tai tahe idi

rõkõhõtinyrenyke iwese rakatxirenykemy. Uritere bede worenỹomy bede òtiidỹỹrenyỹomy.

⁴ Boholabenyke, òraru ijesu òraru-ki inyõ aribireny ruruõhyymy ihỹre.

⁵ Deuxu tariòre dee rybe wesele adeeremy rarybemyhỹre. Kia-ribi aõbohe õhõtireny rosara. Kia wese Deuxu rarybera: –Wariòre, araòbitidỹỹnyreu, uritere adebureõmy, alisina aõkõ dori rare. Deòsana rybemy adee ararybekeki, uritere bedewoõmy.

⁶ Deuxu dori aluurekile araòbitidỹỹnykre. Deuxu tariòre wesemy inyõ rimykeki, aõhõkỹmy risỹnymyhỹre iòbitidỹỹmy.

⁷ Tybydiõ aõbohe uri tariòre-di uri aõbohe tyby idi rỹira tariòre riòbitinyõmy? Aõkõre.

⁸ Ibutumy iny òbitidỹỹmy Deuxu rurumyhyỹre. Inyõ òbitidỹỹnadiòkeki tii iriòre inatyhy wesemy aõkõ rare.

⁹ Tule inytybyreny inydeeremy retehemyhỹre inyboho riòbitidỹỹnymyhyỹrenyrene. Tai tahe iny riywinymyhỹrenyrene. Deuxu tahe inytybyreny rare. Inytybyreny ratyre tahe tuu rikiywinyrenyke, tahe irumy rokoireke iurenana.

¹⁰ Iny tybyreny urihimyò bededỹỹnana-di riòbitidỹỹnyre iwese tamywimy rõhõtinyre wese. Deuxu tahe iny riòbitidỹỹnyre rekexiywinyrenykeny. Iwese òbitimy tii raremyhỹ wese rokoirekeny.

¹¹ Inyõ òbitidỹỹnamy deramy reakeki, tii deysamy aõkõ rareke. Òbitidỹỹna bedewona-di rare. Rexihuredi, tahe wiòhedỹỹnamy reamyhỹre modeebo reamyhỹreò, irumy ywina-di rarehyyke.

12-13 Kai bedewokeki, aumy-di, arayky-di iruruõra, ihãrele tahe birurudỹỹnyny bimyke. Ati tule iruruõre ihãrele tahe, myike òbitimy. Betehemy, biywinyny ryòbiti-di mariake. Tai tahe ijõ iny reyterenykre, raòwenyõtyhy.

14 Ainytyhymy inydee ibutumy ahãbenyke tule bexiòbitidỹỹnyny ahãbenyke. Iny òbitimy rỹiõkeki, tiu Deuxumy robiõtyhy.

15 Inyõ tahewo-ò Deuxu ruxetòena-ribi ròðseke lau kaiboho bexiebenyke. Tule amahãdurenny-ki alòbòrònahyre wesemy inyõ ihỹke lau kaiboho bexiebenyke. Kiakeki, sõwemy iny rahyrenyke òraruna uri wesemy.

16 Tule bexiebenyke inyõ òta òta òraru-txi reseke lau ada Deuxu tõhõti ribi rosake lau. Ijau tahe Deuxu-di rõhõtinyõre. Tyby rurukreu aõ tarasana-di tii rohonyre byrena sohoji òwylemy tahelỹỹna-ò rohonyre.

17 Iribi tahe õhõtireny losarenyõmy. Tii dori rõhõtinyre taaõwi-di ixyby imynymy reare. Tahe aõkõhyyre rahinyrehãrele. Rabedewomy ronyre Ijau dori rỹsỹna deròwymy taaõwi riwahinyre taexi-ò. Inyboho tahe rekexiywinymahãrenyke itxỹte lau.

18 Deuxu tabede ywina rybe heka judeu mahãdu-ò riwahinyreu, tiiboho Sinai hãwãlò heòtyko-txi rỹire. Sõwemy heòty bedeluru yhynihikỹ tai reare. Tiiboho rubuerurenyre. Kaiboho tiu breburenyõmy ahãbenyke iwesereny.

19 Txurònaõ rurònyre nihikỹmy. Tule rybeõ rarybere. Iny ibinamy tai rõhõtinyre. Tai tahe riixãwidinykemy Deuxu dee rarybere.

20 Iròduõ hãwãlò-di tawa ritidikeki, iny mana-di tamy rehuke irubudỹmy Deuxu rybemyname.

21 Tai tahe iny tahewo-ò rexihejire brebomy. Moisesi tule, rexiòhãrunyre tuu robireu. Ramy-tatamy brebomy.

22-23 Kaiboho dori iwitxira hãwãlò-ò tetehe-mynyta, Siaõ hãwãlò-ò, Deuxu hãwã-ò. Kia biu-ki Jerusalẽ rare. Sõwetyhymy tai ýju mahãdu rýire bedede hesina-ò. Ibutu butuna rare. Deuxu riòre sohojile butuna-ò tehemynyte, dohodỹna mahãdu wahe. Ibutumy ityyriti-ki ini roimyhýre tamy rehemynyre. Deuxu-ò tehemynyte ibutumy erydumy ratximyhýreò. Inyhýkỹna mahãdu òbitimy rýira mahãdu-ò tehemynyta.

24 Tule Jesuisi-ò tehemynyte. Tii iny lobitỹmyradỹdu rare. Ihãlubu-ò tehemynyte. Abeli hãlubu ratyre awimyhýre. Jesuisi hãlubu dori inydee aõwihikỹ rare iny òrarureny òraru-ki dori ritxiwire iny riòbitidỹnykremy.

25 Boholabenyke Deuxu rarybemyhýre, boholabenyke. Kia Deuxu roholaõmyhýre mahãdu, rexihumyhýre kabede-ki. Tii biu-ribi narybedeò, rokholaõrenykeki, tule inyboho rekexihurenyke. Inydeereny aõnityhykre.

26 Iu rarybereu, bedede ramytatatyhyre. Tahe tii rarybere: —Sohojimy ixityre bedede biummy arimytatadỹnykre.

27 Kiamy heka rarybereri. Aõbo relemy, urile ixãwikre aõbo ixãwidikõnalemy rýirakre.

28 Tai tahe Deuxumy rikiàlãrenyke. Inyboho dori Iòlõnasýõ rokoirenykre kia rýihyummy rarekre. Iwese Deuxudeewire wese rikiàlãrenyke ityhyna-di òhãruna-di.

29 Deuxu ykarana dori heòty riworonymhÿre wese rare.

13

¹ Ityhydÿÿdu seriòre wiluummy ahãbenyke.

² Aõtxile aroraluduõ bimyhyummy ahãbenyke. Inyõ kawese risÿnykeu, ÿju dori riwiòhenanyre, rieryõhyyre mobo rare.

³ Ròtenawo-ki rÿire mahãdu-ribi nohõti losarenyõmy. Iwese kai tii-wana atximahã wesele, aõhõkÿmy botÿÿnykre. Aõbinahakÿlemy tamy reamyhyre mahãdu-ribi nohõtilosaõmy. Iwese inyõ adeereny aõbinahakÿ riwinymhÿre weselemy idi mohõtinybenyke.

⁴ Ibutummy bityhynybenyke ahãwyymy herina, hãbu tahãwyy-wana sohojile roiike. Deuxu dori aõhõkÿmy risÿnykre òta òtana nodu tule òbitimy raòdònyõre mahãdu ixidi ròtemy aõkõ boibeki.

⁵ Aõnihikÿ nieru tarasamy ixinohõtidiÿÿrenyõmy. Aõbo akireny rÿiredile, beysabenyke. Deuxu dori rarybere: —Tiu kaiboho wanohõti aribi rosaõtyhy. Tiu heka araatyrenyõtyhy.

⁶ Tai tahe rikityhynummy rakaryberenyke: Inynyrÿ iny wiòhedÿÿdurenyre. Tai tahe tiu rukuberurennyõtyhy. Inyõ wadee aõbina riwinyõtyhy.

⁷ Aerydÿÿdureny-ribi nohõti losarenyõmy, tii adeereny Deuxu rybe rotohodÿÿmyhÿreki. Aõbo iruna konana-ò riwinymhÿredi, mohõtinybenyke. Iwese inatyhyna-di rÿimyhÿre wese kaiboho inatyhyna-di atximahãbenyke.

⁸ Kanau, wiji, Jesuisi Kristu wiwesele ratxireri. Tiiemy iwesele rarehykre.

9 Deuxu ruxetòena ixinamy arayky rirurudỹnyke. Roxina bede ywina wiòhena aõkõ ratxireri. Kia heka moo tiu riwiòhenanyõhyyre.

10 Inyboho ixiwena wixiradirenyre. Iribi tyby hetowo xiwena widỹdu mahãdu riroxiõtyhy.

11 Iròduõ didyde tykyhetoworanora-ki hãlubu ritxiwikemy. Xiwena widỹdu mahãdu wedu tuu ritxiwire òraruna tuedenamy. Uritere iròdu umy hãwã òtity webrò-ribi riwòsinyre.

12 Tai tahe Jesuisi tule hãwãhãkỹ ijò webòrò-ribi aõhõkỹmy rotỹnyre, iu tahãlubu ritxiwireu inydeereny tòemy, iny riòbitidỹnykemy.

13 Rokoirenyke tahe tamy hãwã webòrò-ribi rikimiyrenykemy iixỹrunayreõ.

14 Inatyhymy inydeereny tiiemy hãwã kabede-ki ihoõre. Tahe inyboho riraòmyhỹrenyre biu-ki ijõdikre.

15 Jesuisi òraru-ki tahe Deuxu rikiwowydynyrenyke. Kia iny xiwena wahidỹnyrare tamy. Tii iny rityhynyrenymyhỹre, tai tuu rekealàrenyke.

16 Tiu rikiwinyrenyke aõwiwidỹ. Tii Deuxu-deewire. Tule wii rikiwiòhenanyrenyke.

17 Aerydỹna mahãdu biywinybenyke. Bityhynybenyke. Tiibohe dori aijesedureny ratximyhỹrenyre. Tii idi Deuxu-ò rirawyònymyhỹre. Kaibohe bityhynybenykeki, tii teysamy raaõmysỹdỹkre. Aõkõkeki bedewomy ratxikre. Tai arawiòhenanyõtyhy.

18 Wakireny bexitòenyhyymahãbenyke. Jiarỹboho wodeysanale-di rahõtinyinmahãre, òbitina widỹdu-di rahõtinyinmahãreki.

¹⁹ Tule Deuxu-ò bexitòenyhyke jiarỹ ele elemy adeereny aròðserenykemy.

²⁰ Inynyrỹ Jesuisi Kristu heka Deuxu rubu-ribi riixixadỹnyre. Tii iny-di itxeredureny nihikỹ rare. Budoeni-di itxeredu weselemy inydireny retehemyhỹre. Tii tahãlubu ritxiwire iny-wana bedede ywina iixihudunakõna riwinykemy.

²¹ Deuxu adeereny ibutumy riwahinyke tamy wimy kaiboho biwinybenykemy. Kia heka wadeewire. Jesuisi Kristu-ò wowydyna ibutumy rarehyykemy watzimahãre. Kie.

²² Waseriòreboho, kia watyyriti nihiỹmy aõkõ rewinyre. Tai tahe ywinamy idi boholabenyke rybe wiòhedỹna rybe tahe rare.

²³ Iny seriòereny Tximòtxi heka ròtena-ribi riteònyreny. Ele elemy kanakeki, rakre wawana arorarenymy.

²⁴ Wawehityyna rybe ibutu dohodỹna mahãdu-ò biwahinykre, aerydỹdu mahãdu-ò tule. Italia bedede ludu mahãdu irybe wehityhyna adeereny diwahinyde.

²⁵ Deuxu ruxetòena akireny ratxikemy watzimahãre.

Deuxu Rybe Tyyriti **New Testament in Karajá (BR:kpj:Karajá)**

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Karajá

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Karajá [kpj], Brazil

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Karajá

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-27

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022

55ce0bcd-101e-52a3-984e-847027efe150